

*Яблонський Максим,
кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
max.yablonskyu@gmail.com*

**ТВОРЧІСТЬ Т. ШЕВЧЕНКА В РЕДАКЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ
ЧАСОПISУ «НОВІ ДНІ»**

(НА МАТЕРІАЛІ АНАЛІТИКИ ПЕТРА ВОЛИНЯКА 1961 Р.)

Часопис «Нові Дні» (Торонто, 1950–1997) має тривалу видавничу історію. Засновником місячника і незмінним редактором упродовж двох десятиліть був Петро Волиняк (псевдонім Петра Кузьмовича Чечета (1907–1969)). Досвід

письменника [4, с. 473-592; 8] й усвідомлення того, що художньо-образне слово має великий потенціал впливу на читача, очевидно, обумовили те, що значну долю контенту універсального місячника «Нові Дні» становлять художні твори та матеріали про культуру й мистецтво. Націєтворча парадигма творчості Т. Шевченка та непохитний авторитет поета-борця стали наріжним каменем національно-патріотичної концепції журналу «Нові Дні». Закономірно, що в березневих числах, а також в ювілейні 1961 та 1964 рр. творчості Т. Шевченка, її літературознавчій інтерпретації приділялася значна увага. Окрім того, в інформаційних жанрах новинної журналістики та в аналітичних текстах презентовано й осмислено події суспільного життя української громади в Канаді, пов'язані з ушануванням пам'яті Кобзаря [7]. Предметом нашої дослідницької уваги є аналітичні публікації Петра Волиняка 1961 р. на шевченківську тематику.

У статті Петра Волиняка «Пам'ятник Т. Г. Шевченкові у Вашингтоні нервує окупантів» [3] проаналізовано дописи радянської періодики (статті, сатиричну поезію), в яких сформовано фальшивий образ Кобзаря як борця за радянську спільноту й комуністичну ідеологію. Висновки журналіста не втратили актуальності: «Російські окупанти остаточно скотились у моральну прірву, звідки їм ніколи не вдасться вилізти» [3, с. 18].

У центрі подвійного числа за липень і серпень – репортаж Петра Волиняка «Пам'ятника Кобзареві відкрито!» [2]. У преамбулі статті згадується, що КУК (Комітет українців Канади. – М. Я.) запланував зібрати на спорудження пам'ятника Т. Шевченкові в Канаді 150 тис. доларів, «а на час відкриття пам'ятника було зібрано вже понад 160 тисяч і збірка продовжується далі. Президія КУК ухвалила до 150-річчя з дня народження Т. Шевченка створити мільйоновий Шевченківський фонд, з прибутків якого стало підтримувати розвиток української культури в Канаді» [2, с. 2]. У структурі тексту виокремлено частини, що полегшує читацьке сприйняття. Частина «Березень – місяць Кобзаря України» містить міркування численних політичних діячів Канади про значення Т. Шевченка для всіх українців (Голови уряду Канади,

діячів у парламенті провінцій Онтаріо, Манітоба, Саскачеван, Бритіш, Квебек). Розповідь про Вінніпег як українську столицю Канади доповнює інформація про показ дитячої і юнацької самодіяльності (Пласт, СУМ, ОДУМ, МУН, СУМК та УКЮ), про богослужіння в українських церквах (різних конфесій) Вінніпегу. Автор відтворив хвилюючі моменти відкриття пам'ятника: вступна промова президента КУК о. д-ра В. Кушніра, звуки канадського гімну і Шевченкового «Заповіту», промови прем'єра Канади Джана Діфенбейкера, Голови Української Православної церкви в Канаді митрополита Іларіона, Голови Української Католицької церкви в Канаді митрополита Максима, молитви до Тараса... Петро Волиняк у хронологічній послідовності, часто деталізуючи матеріал, відтворює концерт, організований з нагоди відкриття пам'ятника Т. Шевченкові, промову прем'єра Канади на святковому бенкеті. Привертають увагу чіткі висновки автора допису: «1. Кинути внутріукраїнське політикування, а поважно взятися за впливу політику. <...>. Число наших послів у федеральному парламені дуже мале і не завжди вони є настільки якісними одиницями, щоб з них можна було вибрати міністрів»; «2. Збільшуймо свою питому вагу в Канаді. Для цього треба наповнити українцями канадські університети і багатіти. Так, треба вчитись і працювати. <...>»; «3. Використаймо величезні можливості, які дає нам Канада. От, на відкритті пам'ятника Т. Шевченкові прем'єр Манітоби заявив, що через рік українська мова буде введена в школах Манітоби. Але вона може бути і не введена, бо треба ж буде дати охочих її вчити. <...>. Якщо ми в початкових українських школах не навчимо наших дітей мови настільки, щоб вони могли читати клясики і часописи, то така школа взагалі зайва, бо це буде витрата часу та коштів, і ми ніколи не матимемо достатніх кадрів на вивчення української мови в державних середніх школах. <...>»; «4. Виконаймо ухвалу президії КУК і до 150-ліття з дня народження Т. Шевченка зберімо мільйоновий фонд, щоб з його відсотків можна було підтримувати розвиток нашої культури в Канаді. Мусимо покласти край аматорству в школах, у мистецтві, в науці. <...>. Професійність у театрі і школах зменшить почуття меншевартости у слабших

елементів, наповнить їх гордістю за свою націю і наша питома вага в Канаді значно зростає. <...>»; «5. На політично-громадському відтинкові нашої праці мусимо раз на завжди відмовитись від дешевої вуличної агітки і перейти до солідної, науково обґрунтованої пропаганди. <...>» [2, с. 26–27].

У коментарі «Від редакції» Петро Волиняк зауважив, що в наступних числах часопису висловить критичні зауваги про Шевченківські святкування [6]. У вересневому номері це два матеріали редактора місячника. У статті «Кому захотілося бути малим?..» йдеться про неувагу до ролі А. Дарагана, скульптора пам'ятника Т. Шевченкові; проявом нетактовності й навіть політичним промахом вважає Петро Волиняк неухважність до адміністрації міської ради. Непродуманим був і список відзначених нагородами; на думку автора статті, окремі промови були зайвими. Великою проблемою було й те, що майже не звучало поетичне слово Т. Шевченка, за винятком «Кавказу», прочитаного Й. Гірняком; на цьому ж тексті будував свою промову прем'єр Канади [1]. Стаття «Як вони святкували» – це критика святкування століття смерті Т. Шевченка, організованого комуністами в Канаді. Петро Волиняк аргументовано спростовує кількість глядацької аудиторії Всекрайового Шевченківського фестивалю української пісні, музики і танців, що відбувся в Торонто 1 липня 1961 р. В аналізі програми дійства зауважено твори Т. Шевченка в хоровому виконанні, майстерні композиції з балету «Лілея» (композитор – К. Данькевич), «картини та так звані живі сцени на Шевченківські теми» [5, с. 28], однак загальна концепція та ідейна основа підпорядковані униканню національного й витворенню знеособленого образу соціального протистояння.

Отже, аналітичні публікації Петра Волиняка на шевченківську тематику ювілейного 1961 р. – свідчення зрілого мислення публіциста, свідомого національних завдань української журналістики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волиняк П. Кому захотілося бути малим?.. *Нові Дні*. 1961. Ч. 140. С. 10-13.

2. Волиняк П. Пам'ятника Кобзареві відкрито! *Нові Дні*. 1961. Ч. 138-139. С. 2-9, 24-27.
3. Волиняк П. Пам'ятник Т. Г. Шевченкові у Вашингтоні нервує окупантів. *Нові Дні*. 1961. Ч. 133. С. 17-18.
4. Волиняк П. Поговоримо відверто: вибрані статті й оповідання / вступ. ст. В. Сварога; ред. В. Сварог; співред. Д. Кислиця. Торонто: Нові Дні, 1975. 662 с.
5. Волиняк П. Як вони святкували. *Нові Дні*. 1961. Ч. 140. С. 27-30.
6. Вол. П. Від редакції. *Нові Дні*. 1961. Ч. 138-139. С. 24.
7. Яблонський М. Петро Волиняк: «Шевченко знищив залізну завісу» *Національно-патріотичний досвід світового українства в соціально-комунікаційному дискурсі*: Перш. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.: наук. матеріали (м. Запоріжжя, 15–17 жовт. 2017 р.). С. 32–35.
8. Яблонський М. Становлення Петра Волиняка як журналіста: рання прозова творчість. *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи*. Луцьк, 2019. № 15–16 (10). С. 52–56.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. А. МІЦКЕВИЧА В ПОЗНАНІ
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ГУМАНІТАРНИХ НАУК У ВАРШАВІ
АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК У М. НИСА (PANS)

ТНПУ

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Володимира ГНАТЮКА

ГЕНІЙ ШЕВЧЕНКА:

ОСОБИСТІТЬ, ТВОРЧИСТЬ, ДОЛЯ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної наукової конференції

20 березня 2024 року
Тернопіль

УДК 821.161.2(0)92:005.745
Г34

*Рекомендовано до друку вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
(протокол № 13 від 28 травня 2024 р.)*

Рецензенти:

Вільчинська Т. П. – доктор філологічних наук, професор, декан факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Шкіцька І. Ю. – доктор філологічних наук, професор кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності Західноукраїнського національного університету

Юрчишин Т. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій Західноукраїнського національного університету.

Геній Шевченка: особистість, творчість, доля: матеріали Міжнародної наукової конференції, 20 березня 2024 року / за заг. ред. Н. Р. Грицак, літ. ред. О.І. Староста, С.В. Бартіш, М.С. Гудз, комп'ютерна верстка С.Г.Смолин. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2024. 168 с.

У збірнику подано матеріали доповідей Міжнародної наукової конференції «Геній Шевченка: особистість, творчість, доля». Зміст збірника виразняє актуальні питання сучасної філологічної науки. Публікації відображають тематичні рубрики наукової конференції: історико-літературні виміри творчості Тараса Шевченка; творчість Тараса Шевченка як об'єкт мовознавчих студій; феномен Тараса Шевченка у масмедійному дискурсі; Тарас Шевченко у сучасній школі: проблеми і перспективи вивчення творчості.

Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, вчителів закладів середньої освіти, здобувачів вищої освіти. Матеріали опубліковано в авторській редакції.

©Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка, 2024

ЗМІСТ

ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНІ ВИМІРИ ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Бородіца Світлана	6
Шевченківські алюзії у творчості поетів Нью-Йоркської групи	
Брацка Марія	10
«Товариство мочемордія» та балагульщина: типологія явищ	
Гураль Вікторія, Кучма Наталія	15
Рефлексія мотивів Тараса Шевченка у сучасній військовій ліриці	
Дашенко Наталія	18
Започаткування Тернопільського осередку НТШ і перші роки його діяльності	
Дериш Ірина	23
Тарас Григорович Шевченко – літературний пророк української нації	
Даниленко Людмила	24
Вірш Тараса Шевченка «І досі сниться: під горою...»: прочитання під час війни далеко від дому	
Журба Світлана	28
Рецепція поезії Тараса Шевченка в повісті «Каміння під косою» Ольги Мак	
Казанова Ольга	32
Жанрова природа філософської лірики Т. Шевченка	
Канюка Андрій, Скуратко Тетяна	35
«Гайдамаки» Т. Шевченка: сценічна рецепція Леся Курбаса	
Карач Наталія	39
Формування національної свідомості у творах Тараса Шевченка	
Куца Ольга, Куца Лариса	42
«Бажання життя» – засаднича формула універсальної художньої системи Тараса Шевченка	
Лановик Мар'яна, Лановик Зоряна	46
Художня візія Тараса Шевченка: поетика «темних часів»	
Любецька Вікторія	51
Образ мовчазного пророка у творчості Т. Г. Шевченка	
Малиновський Артур	54
Проза Шевченка в аспекті наратології: теоретичні зауваги	
Моклиця Марія	60
Міфологізація постаті Шевченка у діяльності Олени Пчілки	
Павлюк Ірина	64
Рецепція постаті Т. Шевченка у творчості Я. Павуляка	
Райбедюк Галина	67
Шевченкове слово в художніх рефлексіях поетів українського Придунав'я	

Сіткар Віктор, Сіткар Наталія, Сіткар Степан	71
Психологічні аспекти духовного наставництва Тараса Шевченка для українського народу	
Скуратко Тетяна	81
«Поет став морем»: національні виміри творчості Тараса Шевченка	
Староста Олександр	85
Шевченкове слово в парадигмі художнього мислення Володимира Самійленка	
Ткачук Олександр	89
Дискурс насильства в поемі Т. Шевченка «Гайдамаки»	
Шевченко Тетяна	93
«Мій Шевченко» Є. Кононенко у контексті сучасної есеїстики	
Яблонська Ольга	97
Творчість Т. Шевченка крізь призму концепції духу нації Антіна Княжинського	
ТВОРЧІСТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ЯК ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧИХ СТУДІЙ	
Вільчинська Тетяна, Вільчинський Олександр	102
Фреймове моделювання концепту <i>повстанці</i> у поемі «Гайдамаки» Т. Шевченка	
Коцяба Інса	106
Метафора як один із засобів вербалізації концепту «душа» в поетичній творчості Богдана Лепкого й Тараса Шевченка	
Наливайко Марія	110
Онімна лексика в поетичній мові Тараса Шевченка	
Нестерович Юліана	112
Художня реалізація концепту «правда» в поемі Тараса Шевченка «Неофіти»	
Продан Андрій	115
Лінгвокультурологічні особливості фразеологічних одиниць сакрального змісту у творчості Т. Шевченка	
Романченко Алла	118
Кольористичні постійні епітети як репрезентанти лінгвокогнітивного рівня мовної особистості Тараса Шевченка	
Федько Ольга	122
Українські барокові трактати і поетичні послання Тараса Шевченка в контексті риторики	
Церковняк-Городецька Олеся	126
Контраст як стилістична фігура у творчості Тараса Шевченка	
ФЕНОМЕН ТАРАСА ШЕВЧЕНКА У МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ	
Маленко Олена	128
Когнітивне моделювання образу Тараса Шевченка в колективній свідомості: пафос VS буденність	

Решету́ха Тетяна, Кушнір Оксана 133
Видання «Малого Кобзаря» Т. Шевченка Кременецькою Просвітою у 1922 році

Яблонський Максим 136
Творчість Т. Шевченка в редакційній політиці часопису «Нові Дні» (на матеріалі аналітики Петра Волиняка 1961 р.)

ТАРАС ШЕВЧЕНКО У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ

Бабійчук Тамара 141
Популяризація Тараса Шевченка в ЗФПО

Грицак Наталія, Бойко Денис 145
Особливості вивчення балад Тараса Шевченка на уроках української літератури

Грона Наталія 148
Вивчення творчості Т. Г. Шевченка в контексті діяльнісного підходу

Ковалець Лідія 153
Університетська навчальна дисципліна як підготовчий етап до викладання Т. Шевченка в ЗЗСО

Оксенюк Андрій 156
Шевченко на всі часи

Слижук Олеся 159
Осмислення особистості Тараса Шевченка як спосіб розвитку медіаграмотності учнів 5-7 класів

Юркова Оксана 162
Сучасний підхід при вивченні творчості Тараса Шевченка

Юстенюк Олена 165
Величне слово Кобзаря у становленні особистості молодшого школяра